

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЯКІСНА І ДОСТУПНА ДОШКІЛЬНА ОСВІТА

Короткий звіт за результатами
публічних консультацій

ЗМІСТ

Подяка	3
1. Процес публічних консультацій	4
2. Результати публічних консультацій.	
Фактори забезпечення доступу до закладів дошкільної освіти	6
2.1. Побудова ефективної мережі ЗДО	7
2.2. Стимулювання приватної ініціативи у сфері дошкільної освіти	9
2.3. Зарахування дітей до ЗДО	10
2.4. Фінансування дошкільної освіти	12
3. Результати публічних консультацій.	
Якість дошкільної освіти	15
3.1. Критерії якості дошкільної освіти	16
• Критерії якості ЗДО на думку батьків	16
• Критерії якості ЗДО на думку працівників та засновників ЗДО	19
3.2. Організація безпечного простору в ЗДО	21
3.3. Педагогіка партнерства у ЗДО	22
3.4. Особливості адаптації дітей до ЗДО	23
3.5. Альтернативні форми здобуття дошкільної освіти	24
3.6. «Портрет дитини» по завершенню здобуття дошкільної освіти	25
3.7. Підтримка освітнього процесу в інклюзивних групах ЗДО	27
3.8. Переваги і недоліки здобуття дошкільної освіти в ЗДО	28
3.9. Контроль за діяльністю ЗДО	30
4. Перспективи розвитку дошкільної освіти в Україні	31
5. Висновки	32

ПОДЯКА

СЕРІЯ ПУБЛІЧНИХ
КОНСУЛЬТАЦІЙ СТАЛА
МОЖЛИВОЮ ЗАВДЯКИ
ЩЕДРІЙ ПІДТРИМЦІ
БРИТАНСЬКОГО НАРОДУ
ЧЕРЕЗ ФОНД РОЗВИТКУ
ЕФЕКТИВНОГО ВРЯДУВАННЯ
СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА.
ДУМКИ, ВИСЛОВЛЕНІ ТУТ,
НАЛЕЖАТЬ АВТОРУ (-АМ)
ТА НЕ ОБОВ'ЯЗКОВО
ВІДОБРАЖАЮТЬ ПОГЛЯДИ
УРЯДУ ЇЇ ВЕЛИЧНОСТІ.

1. ПРОЦЕС ПУБЛІЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

Публічні консультації «Якісна і доступна дошкільна освіта», що тривали протягом листопада-грудня 2019 року, було організовано Міністерством освіти і науки України за сприяння Національного Демократичного Інституту та ВІ «Активна Громада» від Інституту «Республіка» у шести містах України: Києві, Дніпрі, Харкові, Одесі, Львові та Тернополі із залученням учасників/ць з інших областей України. В цілому участь у консультаціях (офлайн та онлайн) взяли близько 3 тис. осіб.

При цьому зазначаємо, що МОН вперше у форматі активного діалогу із вихователями та керівниками ЗДО, освітніми управлінцями, засновниками комунальних та приватних ЗДО, представниками громадських організацій та батьківської спільноти напрацьовували спільні рішення з питань критеріїв якості дошкільної освіти, організації освітнього процесу в ЗДО, побудови ефективної мережі закладів освіти, запровадження альтернативних форм здобуття дошкільної освіти та побудови ефективної організаційної діяльності тощо.

Цей документ є коротким звітом про проведення серії публічних консультацій, спрямованих на визначення пріоритетних напрямків формування державної політики у сфері дошкільної освіти в Україні.

Публічні консультації відбувались у форматі офлайн та онлайн заходів. Офлайн формат передбачав проведення безпосередніх зустрічей учасників консультацій з представниками Міністерства освіти і науки України та партнерських організацій (6 міст), а онлайн формат відбувся шляхом індивідуального заповнення онлайн-опитувальника представниками/цями визначених цільових аудиторій (опитування тривало з 25 листопада до 31 грудня 2019 року).

ГРУПИ СТЕЙКХОЛДЕРІВ, ЩО ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЯХ

67,1%

Вихователі та керівники ЗДО, громадські організації

24,4%

Засновники ЗДО та представники органів управління освітою

8,5%

Батьки вихованці в дитячих садочків

ГРУПИ СТЕЙКХОЛДЕРІВ, ЩО ВЗЯЛИ УЧАСТЬ В ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЯХ

4,3%

Засновники ЗДО та представники органів управління освітою

39,2%

Вихователі та керівники ЗДО, громадські організації

56,5%

Батьки вихованці в дитячих садочків

Заходи у 6 містах України

- Київ (95 учасників)
- Харків (80 учасників)
- Дніпро (91 учасник)
- Одеса (78 учасників)
- Львів (75 учасників)
- Тернопіль (86 учасників)

Учасники із 23 областей

505
учасників
офлайн

2416
учасників
онлайн

2. РЕЗУЛЬТАТИ ПУБЛІЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ.

ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Здобуття дошкільної освіти у різних формах її організації є вкрай важливим для дітей відповідного віку, оскільки створює сприятливі умови для формування необхідних базових якостей особистості, компетентностей, вмінь та навичок, що забезпечує підґрунтя для подальшого успіху дитини, її гармонійного розвитку та плавного переходу до здобуття наступного рівня освіти.

Отже, однією з надважливих задач на сьогодні є створення всіх необхідних умов з метою забезпечення доступу всіх охочих дітей відповідного віку до якісної дошкільної освіти.

“

«У нас є групи в селах, де проживає мало дітей. Сільський голова не може ігнорувати їх право на здобуття освіти і закрити садочок, який фактично відвідує 3 дитини»

Тернопіль (працівники).

Дошкільна освіта є першою ланкою системи безперервної освіти в Україні, яка закладає підґрунтя розвитку особистості дитини, її успіху та самореалізації в подальшому навчанні та протягом життя.

2.1. ПОБУДОВА ЕФЕКТИВНОЇ МЕРЕЖІ ЗДО

НАЯВНА СИТУАЦІЯ

За даними Державної служби статистики України станом на 01.01.2019 р. в Україні функціонує 14 тис. 898 закладів дошкільної освіти (юридичних осіб), в яких виховується 1 млн 278 тис. 237 дітей. Із загальної кількості дітей, які відвідують заклади дошкільної освіти:

1 МЛН 264 084
(98,9 %)

Перебувають
в комунальних
ЗДО

10 094
(0,8 %)

В приватних
ЗДО

3 589
(0,3 %)

В державних
ЗДО

Крім того, при закладах загальної середньої освіти організовано 1 тис. 792 групи для дітей дошкільного віку, в яких здобувають дошкільну освіту майже 24 тис. дітей.

Так, станом на 01.01.2019 чисельність дітей у розрахунку на 100 місць у ЗДО становить 108 дітей (місто – 119, село – 83), тоді як у 2017 р. за аналогічний період цей показник досягав 112 дітей на 100 місць. Отже, в порівнянні з попередніми роками спостерігається тенденція до зменшення чисельності дітей у ЗДО в розрахунку на 100 місць, але все ще перевищує норму.

Проблема: наявної мережі недостатньо для всіх охочих дітей, тому в країні існує черга на зарахування дітей до ЗДО та перевищення планової наповненості груп у функціонуючих садках.

Також протягом останніх років кількість дітей, які перебувають в черзі на зарахування до ЗДО зменшується, але все ще існує. Так, у 2014 році цей показник становив 95,9 тис. дітей, а в 2018 – 33,7 тис. дітей. Не зважаючи на загальну позитивну тенденцію, станом на 15.12.2019 все ще 26 тис. 783 дитини перебуває у черзі на влаштування до закладів дошкільної освіти.

Отже, мережа ЗДО розвивається, але все ще не спроможна забезпечити всіх охочих дітей відповідного віку місцями в ЗДО, тому особлива увага приділяється створенню додаткових місць у закладах дошкільної освіти з метою подолання черги до них та забезпечення дітей відповідного віку дошкільною освітою.

ЩО МИ ПОЧУЛИ?

Протягом публічних консультацій учасниками було надано такі пропозиції щодо розвитку мережі ЗДО та подолання черги до них.

УЧАСНИКИ ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЙ ЗВЕРНУЛИ УВАГУ НА РЯД УМОВ, ЯКІ НЕОБХІДНІ ДЛЯ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ МЕРЕЖІ ЗДО:

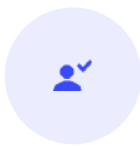
Аналіз ситуації
(у тому числі облік дітей та демографічний моніторинг)

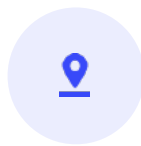
Планування розвитку
мережі ЗДО

Дотримання нормативу
наповнення

Відповідальність органів
місцевого самоврядування
та забудовників за створення
мережі ЗДО

Підвезення дітей
до садочків

Достатнє фінансування
ЗДО

ПОРЯД З НЕОБХІДНИМИ УМОВАМИ ДЛЯ ПОБУДОВИ ЕФЕКТИВНОЇ МЕРЕЖІ ЗДО УЧАСНИКИ ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЙ ВИДІЛИЛИ ТАКІ ЇЇ ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ:

- Доступність ЗДО
- Дотримання нормативу наповнюваності груп
- Створення опорних садків
- Співпраця з батьками
- Якість надання освітніх послуг
- Фінансова підтримка молодих спеціалістів протягом перших трьох років роботи
- Повернення ЗДО, які тривалий час не використовуються за призначенням
- Чіткий розподіл повноважень та функцій між працівниками ЗДО та ОМС через брак кадрів (до прикладу, обліком дітей повинні займатися органи місцевого самоврядування, а не ЗДО)
- Забезпечення наступності між дошкільною та початковою освітою

2.2. СТИМУЛЮВАННЯ ПРИВАТНОЇ ІНІЦІАТИВИ У СФЕРІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

НАЯВНА СИТУАЦІЯ

За даними Держстату динаміка розвитку мережі закладів дошкільної освіти приватної форми власності в Україні формувалась в таким чином: у 2016 р. функціонувало 187 закладів, у 2017 р. – 189 закладів, у 2018 р. – 201 заклад. Цікавим є той факт, що переважна більшість цих закладів (176 з 201) функціонує у містах.

За інформацією від регіональних органів управління освітою відкрито приватних ЗДО: у 2017 р. – 19 закладів, у 2018 р. – 70, у 2019 р. – 135 закладів загальною чисельністю 5 тис. 874 місця, із них: юридичних осіб – 103 заклади на 4 тис. 409 місць та фізичних осіб-підприємців – 32 заклади на 1 тис. 465 місць.

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

В частині стимулювання приватної ініціативи у сфері дошкільної освіти учасниками консультацій були надані такі пропозиції:

Упровадити механізм «гроші ходять за дитиною» (для ліцензованих ЗДО) у форматі 50% на 50% коштів на дитину (ОМС або Держбюджет та власники приватного ЗДО) тощо.

Забезпечити співфінансування будівництва приватних закладів у співвідношенні 50% до 50% (підприємець-засновник разом із органами місцевого самоврядування або з держбюджету);

Зобов'язати забудовників житлових приміщень відкривати садочки або надавати відповідну площу для них

Сприяти пільговій оренді приміщень для приватних ЗДО (наприклад, за 1 грн)

Ввести пільгове кредитування (до 10%) для відкриття та облаштування приватних ЗДО;

Забезпечити підготовку (у т.ч. підвищення кваліфікації) керівників приватних ЗДО

Запропонувати податкові пільги для приватних ЗДО

Знизити комунальні тарифи для приватних ЗДО

2.3. ЗАРАХУВАННЯ ДІТЕЙ ДО ЗДО

НАЯВНА СИТУАЦІЯ

Питання зарахування дітей до ЗДО нині регулюється пунктом 6 Положення про дошкільний навчальний заклад, що затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 12.03.2003 за № 305, що містить перелік необхідних документів для зарахування дітей до ЗДО.

Крім того, в Україні існує практика електронної реєстрації дітей до закладів дошкільної освіти, яка запроваджена, переважно, у великих містах України.

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Під час публічних консультацій учасники активно дискутували щодо першочергового зарахування дітей до ЗДО.

ЗОКРЕМА, БУЛО ВИСЛОВЛЕНО РЯД ПРОПОЗИЦІЙ:

- Закріпити запровадження систем електронної реєстрації дітей до ЗДО на законодавчому рівні
- Встановити квоти (певний відсоток) дітей пільгових категорій, яких може бути зараховано до ЗДО першочергово
- Запровадити підвезення дітей дошкільного віку до ЗДО
- Надати право першочергового зарахування дітей, батьки яких офіційно працюють та сплачують податки, батьків працівників ЗДО, а також для дітей, рідний брат чи сестра яких вже відвідують цей ЗДО

ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

За пріоритетністю першочерговості думки учасників онлайн консультацій розділились таким чином:

На думку засновників ЗДО

- В порядку подання заяв на зарахування (33,65%)
- За територією проживання (30,77%)
- Не має бути першочерговості (27,88%)

На думку батьків дошкільнят

- В порядку подання заяв на зарахування (39,22%)
- Не має бути першочерговості (28,96%)
- За територією проживання (22,43%)

Також цікавою була інформація щодо часу, який витрачають батьки на дорогу до ЗДО. Так, батьки дошкільнят, які взяли участь в онлайн консультаціях, повідомили, що витрачають на дорогу до ЗДО:

61,73%
до
15 хвилин

26,69%
від 15 до
30 хвилин

5,50%
від 35 до
45 хвилин

18,7% батьків зазначили, що хотіли б зменшити час на дорогу до ЗДО і для них оптимальним часом є 15 хвилин. Отримані дані свідчать про те, що більшість опитаних обирають ЗДО, який є територіально наближений до місця їх проживання.

2.4. ФІНАНСУВАННЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

НАЯВНА СИТУАЦІЯ

Відповідно до статті 89 Бюджетного кодексу України видатки на дошкільну освіту здійснюються з бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим та обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад. Видатки на дошкільну освіту у містах районного значення та селищах, що не є ОТГ, мають здійснюватись із районних бюджетів.

За даними Асоціації міст України, лише 18% районів виконують такі повноваження в повному обсязі, тобто на 100% використовують районний бюджет без співфінансування з містами районного значення та селищами. В інших 82% громад утримання закладів дошкільної освіти виконують міста районного значення і селища.

Недостатнє фінансування не дозволяє належним чином функціонувати закладам дошкільної освіти, планово спрямовувати кошти на розвиток їх матеріально-технічної бази, поточні та капітальні ремонти, а також дестабілізує ситуацію в педагогічних колективах закладів, що в цілому негативно впливає на якість дошкільної освіти, стабільне функціонування закладів та безпеку догляду за дітьми в робочий час їх батьків.

Враховуючи, що районні ради та райдержадміністрації не в повному обсязі виконують свої повноваження, заклади дошкільної освіти не одержують достатньої кількості коштів.

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Питання фінансування дошкільної освіти активно обговорювалося учасниками публічних консультацій.

Так, серед цільової аудиторії працівників дитячих садків, які взяли участь у консультаціях, найбільшу підтримку висловили щодо надання ЗДО фінансової автономії та запровадження державних субвенцій на ЗДО. Це дозволило б забезпечити стабільне функціонування закладу і якісне облаштування освітнього середовища. Причому, у більшості випадків, працівники закладів схилилися до того, що фінансування має йти за принципом «гроші ходять за дитиною», але зазначали, що перед цим потрібно оновити освітнє середовище.

СЕРЕД ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ УЧАСНИКАМИ КОНСУЛЬТАЦІЙ (ПРАЦІВНИКАМИ ТА УПРАВЛІНЦЯМИ ЗДО) ПРОПОНУВАЛИСЯ ТАКІ:

Державне фінансування (субвенція на зарплату, оновлення матеріально-технічної бази та освітнього середовища)

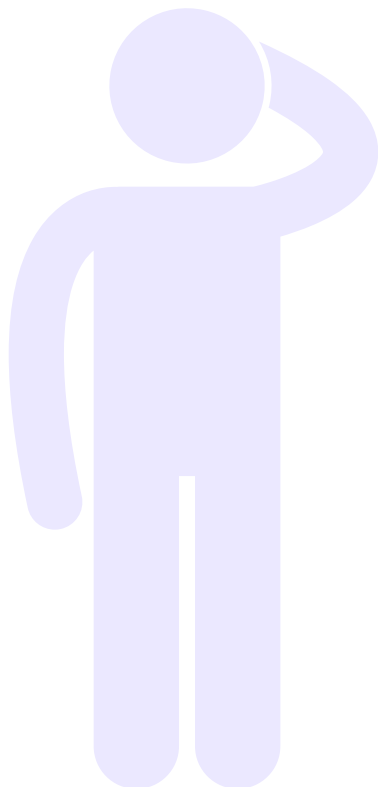
Надання фінансової автономії ЗДО (передбачивши додаткові посади бухгалтера та ділово

Справедливий розподіл коштів на ЗДО, зокрема, за принципом «гроші ходять за дитиною»)

Співфінансування

Грантове фінансування

Залучення бізнесу

Залучення бізнесу

Передача деяких функцій ЗДО на аутсорсінг

Можливість ЗДО упроваджувати платні послуги (платні гуртки, групи продовженого дня тощо)

Державно-приватне партнерство

ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

39,56%

Надання окремої субвенції

20,25%

Місцевий бюджет

18,67%

Державно-приватне
партнерство

15,19%

Співфінансування

2,64%

Ваучеризація

Онлайн консультації підтвердили загальну думку офлайн консультацій про потребу державного фінансування для закладів дошкільної освіти. Учасники онлайн консультацій підтримали такі види фінансування дошкільної освіти:

3. РЕЗУЛЬТАТИ ПУБЛІЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ. ЯКІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

НАЯВНА СИТУАЦІЯ

За даними Держстату, у закладах дошкільної освіти працюють 137 тис. 688 педагогічних працівників, із них 136 тис. 322 (99 %) мають освітні ступені: молодший бакалавр, молодший спеціаліст – 47 тис. 548 (34,9 %), бакалавр, спеціаліст, магістр – 88 тис. 774 (65,1 %).

Державним стандартом у сфері дошкільної освіти є Базовий компонент дошкільної освіти, відповідно до якого укладаються програми розвитку дітей та інша література. Так, до використання в закладах дошкільної освіти у 2019/2020 році рекомендовано 8 комплексних освітніх програм та 26 парціальних (які висвітлюють одну або кілька змістових ліній Базового компонента дошкільної освіти).

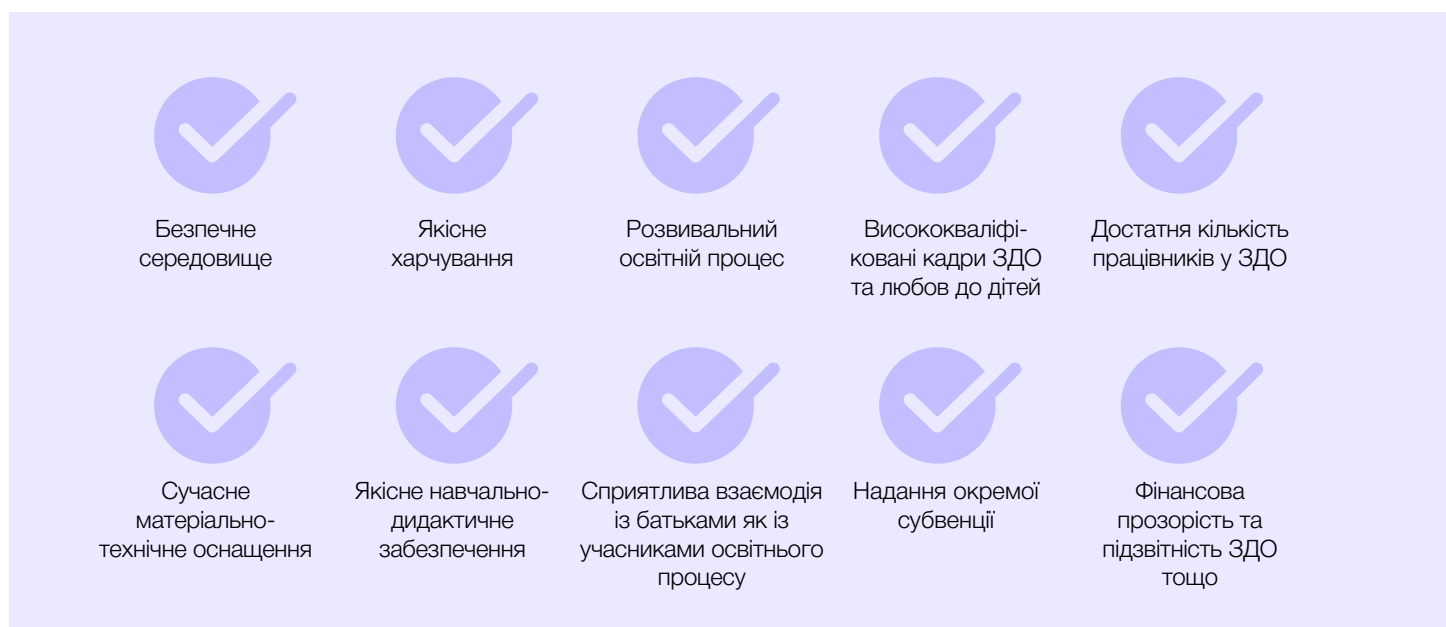
Педагогічні працівники мають право обирати освітні програми серед затверджених МОН, або розробити власну. Освітня програма схвалюється педагогічною радою закладу дошкільної освіти та затверджується його керівником.

Питання якості дошкільної освіти є досить масштабним та комплексним, оскільки включає багато напрямків та аспектів. Так, підвищення якості дошкільної освіти передбачає оновлення змісту дошкільної освіти, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а також комфортне освітнє середовище та безпечну матеріально-технічну базу.

3.1. КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

На думку учасників офлайн консультацій,
основними критеріями якості дошкільної освіти є:

Критерії якості ЗДО на думку батьків

Під час консультацій було виявлено, що для батьківської громадськості питання якості тісно переплітається із безпекою дітей, зокрема: наявність безпечних іграшок та сертифікованих продуктів; дотримання санітарних умов та належний рівень охорони закладу (у т.ч. відеоспостереження).

Також важливим фактором для батьків є комфортне перебування дитини в садочку, позитивне ставлення до неї (повага, розуміння емоцій та почуттів), розвиток дитини (всебічний розвиток, розвиток емоційного інтелекту, любов до природи тощо). Серед унікальних відповідей, які вказали батьки: психологічне здоров'я педагогів та подовжений режим роботи ЗДО (до 19:00).

ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Батьки, які взяли участь в онлайн консультаціях, віддали перевагу таким варіантам:

- Забезпечення соціально-особистісного розвитку дітей (72,65%)
- Різноманітне харчування, що відповідає потребам усіх вихованців (71,11%)
- Висококваліфікований кадровий склад (66,35%)
- Фінансова прозорість та підзвітність закладу (27,86 %)
- Розвиток у дітей творчих здібностей (61,73%)
- Наявність комп'ютерного обладнання, різноманіття дидактичних та ігрових матеріалів (39,59 %)
- Сучасна будівля та меблі (34,90 %)

Батькам, які взяли участь в онлайн консультаціях, була надана можливість створити картинку ідеального вихователя ЗДО.

Учасники підтримали такі варіанти відповідей:

91,20%

Вміння спілкуватися з дітьми

84,31%

Вправність зацікавити дитину до різних видів діяльності

75,59%

Справедливе та рівне ставлення до всіх дітей у групі

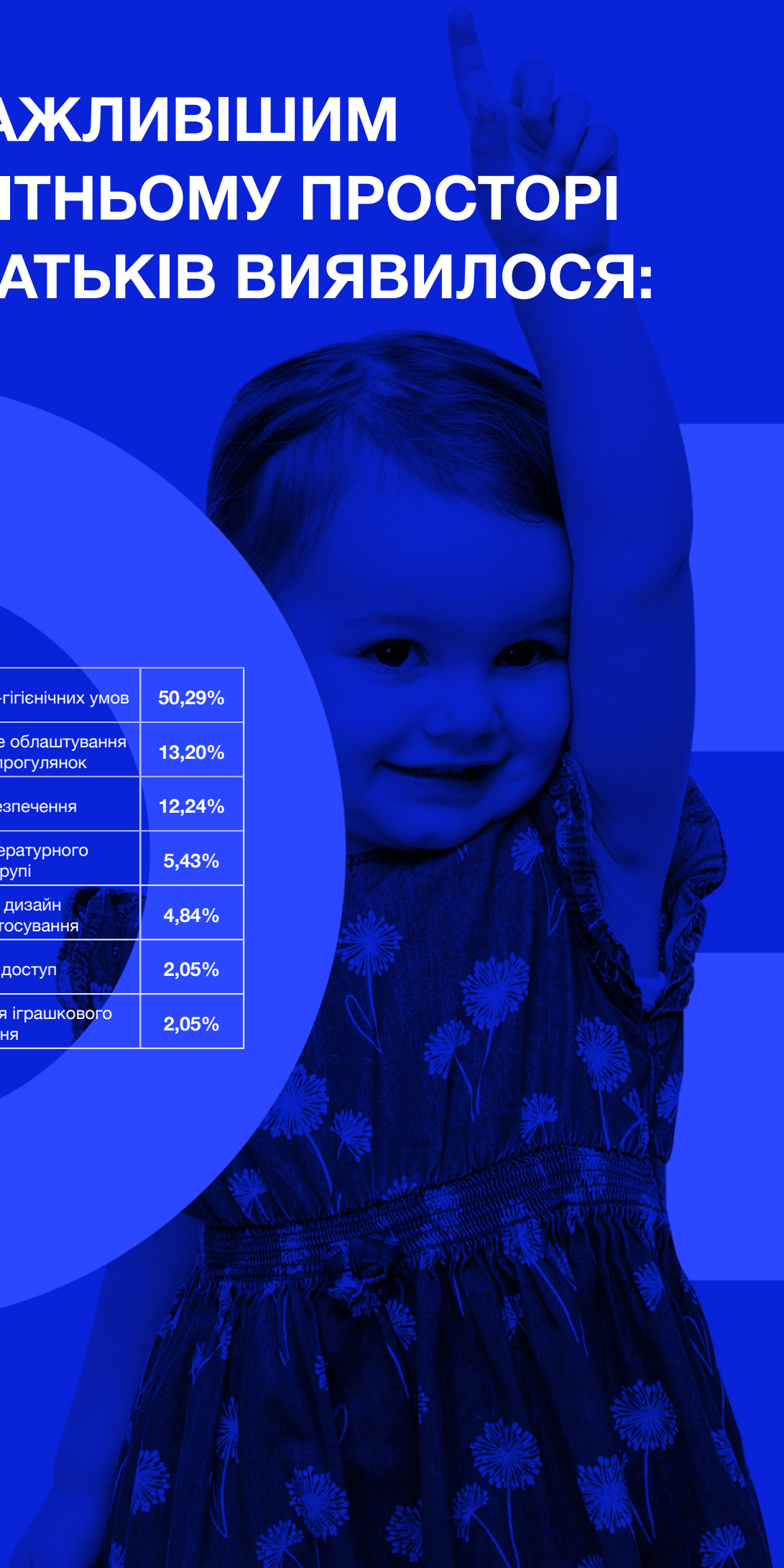
57,18%

Застосування сучасних технологій та методик в освітньому процесі

НАЙВАЖЛИВИШИМ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ДЛЯ БАТЬКІВ ВІЯВИЛОСЯ:

Дотримання санітарно-гігієнічних умов	50,29%
Безпечність та справне облаштування майданчиків для прогулянок	13,20%
Дидактичне забезпечення	12,24%
Дотримання температурного режиму в групі	5,43%
Універсальний дизайн та розумне пристосування	4,84%
Безбар'єрний доступ	2,05%
Своєчасне оновлення іграшкового обладнання	2,05%

КРИТЕРІЇ ЯКОСТІ ЗДО НА ДУМКУ ПРАЦІВНИКІВ І ЗАСНОВНИКІВ ЗДО

ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Під час офлайн консультацій працівники ЗДО виділили наступні фактори, які впливають на якісне функціонування ЗДО:

Висококваліфіковані працівники ЗДО

Оптимальне навантаження педагогів

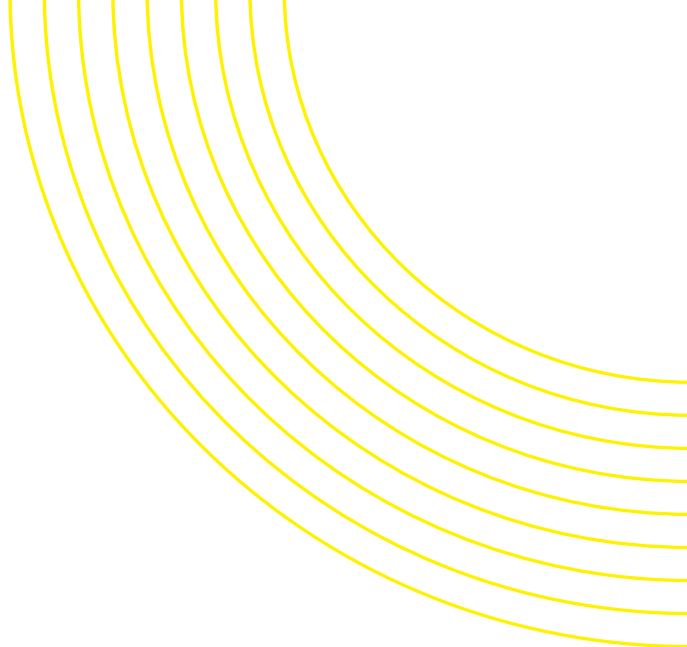
Фінансування (у т.ч. заробітні плати)

Чітко визначені стандарти/нормативні документи/зміни до законів

Партнерська взаємодія батьків і ЗДО

Якісне харчування дітей

Крім того, учасники ПК у Харкові запропонували зробити обов'язковим отримання сертифікату про здобуття дошкільної освіти. На думку учасників, це спонукатиме батьків віддавати дітей в садочки. Порушене питання щодо сертифікатів є дискусійним та потребує ґрунтовного вивчення, у тому числі міжнародного досвіду.

ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Під час онлайн консультацій засновники ЗДО виділили три фактори, які найбільше впливають на якість ЗДО:

34,70%

Новий освітній простір

25%

Ефективно організована внутрішня система забезпечення якості освіти ЗДО

16,77%

Висококваліфіковані педагогічні кадри

На запитання онлайн консультації

«**Яка допомога необхідна ЗДО від інших установ/служб/органів для організації освітнього процесу?**» три наступні позиції набрали найбільшу підтримку:

28,16%

Оновлення законодавства

27,53%

Проведення безкоштовних майстер-класів

25,11%

Спільне обговорення питань, пов'язаних з функціонуванням закладу

3.2. ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНОГО ПРОСТОРУ В ЗДО

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Окремо, в контексті безпеки, батьки порушували питання **безпечного харчування** та висловлювали наступні побажання:

Перш за все, на думку батьків, важливим є належний рівень охорони в ЗДО (закриті паркани-огорожі, відео-нагляд, пожежна сигналізація, належне освітлення території тощо).

Їжа для дітей має бути найвищої якості та бути збалансованою і різноманітною, з великою кількістю овочів та фруктів

Достатня кількість чистої питної води

Система харчування має бути більш гнучкою, щоб для батьків була можливість обирати серед різних форм харчування або вносити свої пропозиції

Забезпечення дієтичного харчування

ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Працівники ЗДО в рамках онлайн-опитувальника відповідали на запитання «Що передбачає створення безпечних умов перебування дітей в ЗДО?»
Відповіді розподілились таким чином (за пріоритетністю):

Якісне харчування	61,7%
Дотримання санітарно-гігієнічних норм і правил	49,4%
Доглянутий стан внутрішніх приміщень	34,4%
Позитивне ставлення до дітей з боку персоналу ЗДО	33,2%
Майданчики для прогулянок у справному стані та не мають пошкоджень	31,6%
Закрита територія ЗДО	14,1%
Доглянутий стан будівлі ЗДО ззовні (архітектурна цілісність)	13,5%
Наявність охорони/відеоспостереження	11,9%
Сприятливий температурний режим	7,7%
Наявність гарячої води	1,7%

3.3. ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА У ЗДО

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Під час консультаційних заходів, висловлюючи своє бачення партнерства із ЗДО, батьківські групи на всіх заходах найбільше наголошували на:

В цілому, наголошували на важливій ролі батьків у дошкільній освіті.

- Налагодженні взаємодії з працівниками та керівником ЗДО, висловлюючи потребу в діалозі з ними. Бажання бути більше залученими в освітній процес
- Бажання впливати на освітній процес та діяльність ЗДО (щодо освітніх програм та фінансування, до прикладу, формування спільного бюджетного запиту на наступний рік, а також прозорість та підзвітність ЗДО, частіше проводити дні відкритих дверей, з метою більшого залучення батьків в освітній процес, організація батьківського дня тощо).

3.4. ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ЗДО

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

«Яким має бути процес адаптації дітей в початковий період їх перебування в ЗДО?» – одне із запитань, яке обговорювали з учасниками офлайн консультацій.

Більшість працівників ЗДО підтримують участь батьків в освітньому процесі за умови продуктивної співпраці, а не необґрунтованої критики.

Під час офлайн заходів батьки першочергово зауважували, що процес адаптації дитини до ЗДО має відповідати наступним ознакам:

- Максимально м'який та гнучкий
- Поступове знайомство дитини із ЗДО з обов'язковим залученням батьків
- Відсутність чітких часових рамок для перебування батьків з дитиною (головний орієнтир – комфорт дитини)
- Індивідуальний підхід під час адаптації
- Ненасильницьке ставлення до дитини (наприклад, коли дитина ще не готова розлучитись з батьками – дати їй достатній час на це).

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Ознайомлення батьків з роботою вихователів, їхня взаємодія	Порушення санітарних норм через відсутність у батьків медичних довідок
Встановлення єдності та наступності у вихованні дитини у сім'ї та в ЗДО	Конфлікти з вихователями через нерозуміння або незнання особливостей освітнього процесу батьками
Емоційний комфорт дитини від присутності батьків, поступова адаптація	Психологічний дискомфорт для вихователів, батьків та дітей
Відкритість і прозорість закладу	

Пом'якшити процес адаптації допоможе присутність батьків (разом з вихователем заходити в групу, грати з дітьми, спілкуватись з вихователем). У Тернополі була озвучена пропозиція від батьків щодо створення адаптаційних груп для дітей з батьками. У Львові батьки звернули увагу на те, що адаптація до садочка потрібна не лише дітям, а й батькам.

В коментарях працівники ЗДО підтримують і поступовість, і індивідуальний підхід до дітей та додають, що вдалому процесу адаптації має передувати підготовка батьками своєї дитини вдома до майбутнього відвідування нею ЗДО.

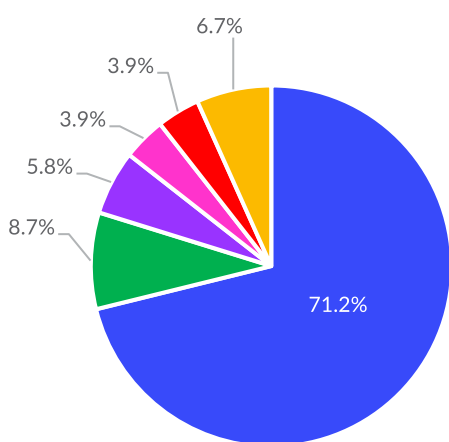
3.5. АЛЬТЕРНАТИВНІ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

НАЯВНА СИТУАЦІЯ

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Відповідно до законодавства України, здобуття дошкільної освіти є обов'язковою для дітей старшого дошкільного віку. Як йшлося у розділах вище, наявної мережі ЗДО не достатньо для зарахування всіх охочих дітей дошкільного віку, тому актуальним є питання упровадження та розвитку інших альтернативних форм здобуття дошкільної освіти.

Засновники ЗДО надають перевагу таким альтернативним формам ДО:

Отримали й унікальні пропозиції: «коворкінг для дітей», «дистанційне навчання онлайн», або ж підтримка усіх запропонованих форм, з умовою їх розвитку відповідно до специфіки регіону та населеного пункту.

Крім того, було запропоновано поєднання двох варіантів: освіти в ЗДО і належної освіти вдома з батьками та освіти вдома разом з послугами кваліфікованих спеціалістів.

Батьки надають перевагу таким альтернативним формам ДО:

Деякі учасники вважають, що форма здобуття освіти не є важливою, оскільки в пріоритеті не освіта, а соціалізація дитини в колективі та розвиток комунікативних навичок.

ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Педагоги ЗДО сформували перелік основних напрямків, в яких мають орієнтуватися батьки, які організовують дошкільну освіту для своїх дітей вдома:

Базові документи, закони, нормативно-правові акти, які регулюють дошкільну освіту

Базовий компонент дошкільної освіти та освітні програми

Закономірності розвитку та вікові особливості дитини

Основні методики та прийоми виховання

3.6.«ПОРТРЕТ ДИТИНИ» ПО ЗАВЕРШЕННЮ ЗДОБУТТЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Батьки-учасники консультацій зазначили такі основні навички та компетенції, формування яких вважають основними в період дошкільного дитинства:

підготовлена до школи

вміє комунікувати

має елементарні знання

зацікавлена

фізично-активна

володіє емоційним інтелектом

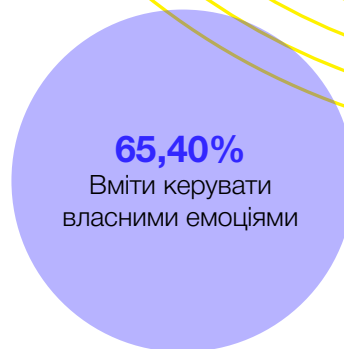

має навички самообслуговування

ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Говорячи про навички, які б вони хотіли бачити у своєї дитини батьки по завершенню ЗДО, більше ніж 50% батьків, які взяли участь в онлайн консультаціях, обрали такі варіанти:

Серед унікальних відповідей, висловлених за допомогою функції «Інше», були такі:

Розуміння дитиною, що вона є громадянином України, знання та повага нашої культури, історії, традицій

Вміння концентруватися на заняттях

Прагнення вирішувати конфлікти

Володіння пошуковою активністю: серед величезної кількості інформації може використовувати потрібну

Дотримується правил безпеки життєдіяльності

Вміє досягати поставленої мети, доводити розпочату справу до кінця тощо

3.7. ПІДТРИМКА ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ІНКЛЮЗИВНИХ ГРУПАХ ЗДО

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

На запитання: «**Якої підтримки потребують вихователі, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного освітнього простору?**»

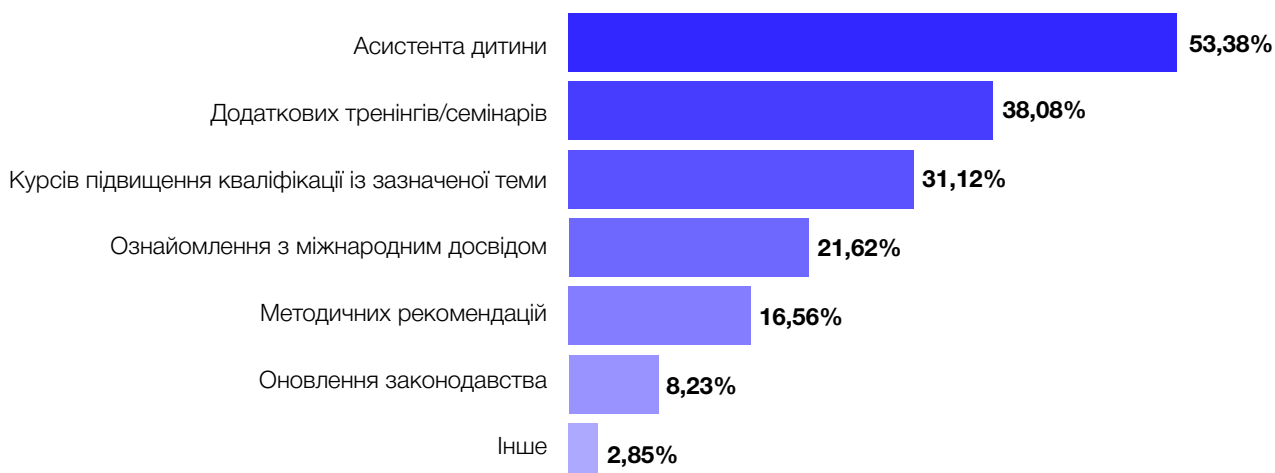
працівники ЗДО висловили такі тези-пропозиції:

- Потреба в методичній, консультативній та психологічній допомозі для вихователів ЗДО
- Введення додаткових посад;
- Залучення вузько-спеціалізованих фахівців, які потрібні ЗДО відповідно до висновків ІРЦ (дефектолога, вчителя-логопеда)
- Гідна оплата праці
- Постійне підвищення кваліфікації вихователів та асистентів. У Дніпрі пропонувалось, щоб підвищення кваліфікації здійснювалось за кошти засновника ЗДО
- Зменшення кількості дітей в інклюзивній групі
- Якісна матеріально-технічна база з дидактичним забезпеченням (у т.ч. за рахунок державної субвенції)

ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

Такої ж думки і працівники ЗДО, що долучились до онлайн консультації.

Якої підтримки потребують вихователі в інклюзивних групах

3.7. ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ЗДОБУТТЯ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЗДО

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

На запитання щодо переваг та недоліків здобуття дошкільної освіти в ЗДО більшість батьків під час офлайн консультацій виділили такі недоліки здобуття дошкільної освіти в ЗДО:

Відсутнє належне фінансування ЗДО
Перевантаженість груп
Брак кваліфікованих кадрів
Відсутність наступності між ЗДО та НУШ
Неякісне харчування
Підвищена захворюваність дітей

Перевагами здобуття освіти в ЗДО батьки вважають:

Соціалізацію та комунікацію
Батьки мають вільний час на кар'єру та відпочинок
Сучасний освітній простір та нові технології
Високий рівень вихователів та здобуття нових навичок
Наступність між ЗДО та НУШ, діти готуються до школи
Врахування індивідуальних особливостей дитини
Всебічний розвиток дитини
Самостійність дитини
Яскраве оформлення садочків

ОНЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

71% батьків, які взяли участь в онлайн консультаціях, зазначили, що здобуття дошкільної освіти в ЗДО має більше переваг, ніж домашня дошкільна освіта.

До найбільших переваг здобуття освіти в ЗДО працівники, які взяли участь в онлайн опитуванні, віднесли:

41,98%
Соціалізація дитини

16,14%
Всебічний розвиток дитини

15,19%
Навички спілкування

Перевагами здобуття освіти в ЗДО батьки вважають:

Дисципліна
Системність
Набуття імунітету
Здорова конкуренція
Віра в себе

3.8. КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ЗДО

ЩО МИ ПОЧУЛИ? ОФЛАЙН КОНСУЛЬТАЦІЇ

На якість функціонування ЗДО прямо впливають методи контролю та аудит. Отже, яким має бути контроль за діяльністю закладу дошкільної освіти?

Засновники ЗДО під час усіх безпосередніх публічних консультацій висловили такі ідеї стосовно контролю:

Має бути сервісна служба, яка б допомагала, а не контролювала з метою покарати

Має бути якісний самоконтроль

Зовнішня наглядова рада (за участю батьків, вихователів, вчителів початкових класів)

Контроль засновників та інституційний аудит ДСЯО

Упровадження конкурсу на зайняття посади директора ЗДО

4. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Розвиток дошкільної освіти визначено пріоритетним напрямом діяльності Міністерства освіти і науки України, що передбачає упровадження системи заходів з метою забезпечення доступу дітей до якісної дошкільної освіти.

Зокрема, доступність дошкільної освіти МОН передбачає забезпечити шляхом продовження створення додаткових місць у закладах освіти, розширення форм організації здобуття дошкільної освіти, спрощення вимог до відкриття та функціонування приватних закладів дошкільної освіти, забезпечення безбар'єрного та інклюзивного доступу до ЗДО тощо.

Реалізація зазначеного можливе шляхом внесення змін до Закону України «Про дошкільну освіту», Положення про ЗДО, Ліцензійних

умов провадження освітньої діяльності та інших нормативно-правових актів.

Забезпечення якості дошкільної освіти планується втілити через удосконалення змісту дошкільної освіти, перепідготовки педагогічних працівників, підвищення їх мотивації до професійної діяльності (у т.ч. шляхом зменшення обсягу педагогічного навантаження та збільшення тривалості відпустки педпрацівників ЗДО, запровадження механізму надання одноразової адресної грошової допомоги випускникам

закладів вищої освіти, які уклали договір про роботу на посадах педагогічних працівників у закладах дошкільної освіти), а також створення сучасного, безпечного та комфортного середовища у ЗДО.

Крім того, окрема увага приділятиметься забезпеченню наступності між дошкільною та початковою освітою, співпраці з батьками дітей дошкільного віку для забезпечення єдності педагогічного впливу на дитину в сімейному колі та у закладі освіти тощо.

Конкретні кроки з реалізації поставлених задач можливо забезпечити шляхом прийняття нового Закону України «Про дошкільну освіту», оновлення Базового компонента дошкільної освіти, схвалення Концепції розвитку дошкільної освіти, оновлення Положення про заклад дошкільної освіти та оновлення освітніх програм, запровадження механізму інституційного аудиту у ЗДО, розроблення професійного стандарту вихователя ЗДО та стандарту вищої освіти зі спеціальності «Дошкільна освіта» тощо.

5. ВИСНОВКИ

Отже, протягом листопада-грудня 2019 Міністерством освіти і науки України разом із партнерами було проведено серію публічних консультацій «Якісна і доступна дошкільна освіта», участь в яких взяли різні категорії громадян України (педагоги, керівники та засновники ЗДО, громадські організації та батьки дітей дошкільного віку).

Протягом публічних консультацій разом з учасниками було напрацьовано ряд пропозицій щодо підвищення якості і забезпечення доступності дошкільної освіти, які будуть враховані під час розроблення нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів (більшість з яких вже передбачені оперативним планом МОН на 2020 рік).

